

Et Brev fra Koleraaaret 1853.

Ved **Niels A. Christiansen.**

Nedenstaaende Brev, der tillader et særdeles interessant Indblik i Forholdene i Københavns nærmere Omegn under den store Koleraepidemi 1853, er forfattet af den daværende Præst i Taarnby paa Amager, **Jørgen Hjorth Lautrup**. Lautrup blev født $28/3$ 1798 som Søn af Bogholder ved den kgl. Enkekasse **Chr. Nic. Lautrup**, død 1817 og **Dorothea Cathrina**, f. **Knoph**, død 1835 hos Sønnen i Kjøng. Efter en Virksomhed som Manuduktør var Lautrup ansat i et Par Embeder som Sognepræst, blev Provst og vikarierede 1846 for Biskop **Mynster** som Stænderdeputeret i Roskilde. 1850—54 var han ansat i Embedet i Taarnby, som han forlod for at paatage sig det ikke helt taknemmelige Hverv som Biskop over Lolland-Falster at afløse **Monrad**, der var afskediget af politiske Grunde. Lautrup, der er Forfatter til flere Skrifter af religiøs, theologisk Karakter, skal have udmærket sig ved »sit stille, kærlige, trofaste Væsen« (L. Koch). Han døde allerede 11. Juni 1856. Hans omtalte Hustru er **Sofie Cathrine Testmann**, Datter af Kammeraad **J. C. Testmann**, Toldkasserer i Christiansted.

Brevet er adresseret til »Velærværdige Hr. Pastor Drejer i Tryggeløv Præstegaard pr. Rudkjøbing«. Adressaten er **Hans Jacob Drejer**, f. 4. Okt. 1803 som Søn af Etatsraad **P. R. Drejer**, Revisor og Kontorchef i danske Kancelli, død 1844 og **Magdalene Kristine f. Knoph**, død 1818. **H. J. Drejer**, der er Forfatter til adskillige Avis- og Tidsskriftsindlæg, blev 1832, efter at have haft et mindre Embede i Rudkjøbing, ansat som Sognepræst for Tryggeløv og Fodslette paa Langeland; han døde 1879 og var gift med **Petrosine Christophine Abigaël Arrild**.

J. H. Lautrup og **H. J. Drejer** var Fætre; deres Mødre var Døtre af **Hans Sjerven Knoph** 1729—88, kgl. Møntdirektør, der var gift med **Dorothea Catharina f. Lyng** (1738—1819).

Taarnbye 31te August 1853.

Tak, kjæreste Drejer for det fra dig modtagne Brev, baade med Hensyn til os selv for den Velvillie, det aander, og med Hensyn til min Menighed for den Tanke, du og dine Sogne have sendt denne med den barmhjertige Samaritans Sind.— At det er tunge Beskikkelser, som ere gaaede over Taarnbye, trænger ikke til Udvikling, jeg har nu begravet [over] 295 Choleraliig, foruden at omtr. 10 ere førte til Kjøbenhavn; det udgjør over $\frac{1}{16}$ Deel af Sognets Befolkning, og der er næppe een Familie i de 4 nordligste Byer, uden at Dødsenglen har berøvet dem nærmere eller fjærnere Led i Familie-kredsen. — Jeg vil derfor ikke indlade mig paa almindelige Skildringer, men opholde mig ved, hvad der, efter dit Forhold til os, mer vil interessere, vor egen Tilstand under denne Epidemie. — Skjøndt Sygdommen nu just ikke overfaldt os uforberedte, og der baade var sørget for Sygehuus, Liighuus, færdige Liigkister i alle Byer, Medicin o. s. v. viste det sig dog snart, hvor lidet dette forslog, og hvorledes Alt gik langt ud over vore Beregninger. — Efter faa Dages Forløb var Ligkisterne opbrugte, Snedkerne kunde ikke tidsnok faae nye færdige, ingen var at erholde i Kbh., hvor man maatte forskrive fra Roskilde, Lighusene kunde ei rumme alle Ligene, Graveren kunde ikke faae det tilstrækkelige Antal Grav(e) færdige, dagligen blev snart han, snart en Anden af dem syg, næsten Ingen vilde lade sig leie i deres Sted, og de fleste Huusmænd laae mere eller mindre syge; daglig fik jeg slige Tidender: her holder udenfor Vogne med nogle Liig, hvortil Kister endnu ei ere færdige; eller: Liighusene ere ganske fulde, hvor skulle vi sætte de ankomne Kister med Liig; og tilsidst det Tordenslag: Kirkegaarden kan ikke rumme flere Liig. — Da hele Quæsturen, under hvem Kirken sorterer, var paa Landet, maatte jeg paa egen Risico strax indvie en lille Selvmorderkirkegaard (og fik et Par Dage efter Bevilling dertil), men den forslog kun i 8 Dage; og jeg har nu ved foreløbige Skrivelser og Underhandlinger med en Gaardmand, med hvem man først skal indlede Handel, faaet overladt et Stykke Jord og indviet det til Kirkegaard, hvilket nu udgør vort eneste Begravelsessted. Bekymringer af denne Natur har næsten været de meest angribende, da man stod ene under alt dette, og selv med den ivrigste Virksomhed dog følte sin Magts Begrændsning, og kun ved Forestillinger og personlig Indflydelse kunde faae Alt nogenlunde ordnet. — Hvad Sygdommen selv angaar, da fremstiller den sig under et mindre ængstende Ydre; de Syge have næsten til det Sidste Bevidstheden, og skjøndt Flere havde stærke Krampesmerter, kundgjorde Sygdommen sig dog oftere blot ved sterk Uro i Lemmerne og hyppige men tildeels befaldende Brekninger. — Jeg har aldrig havt saa mange Sygeberetninger som i denne Tid; det var i flere Dage mit

første Morgen- og mit sidste Aften- stundom Natværk, udfyldt i Mellemtiden af Begravelser, der halvtimeweis kunde følge paa hinanden, og stundom nødte mig halve Dage til at gaae i Prestekjole eller vandre paa Kirkegaarden. — Og skulde du troe det, at disse Beretninger endog stundom ere blevne mig til en Sjølehvile, at de bragte en Fred tilbage over Hjertet fra den forstenede Følelse, der samlede sig under den idelige Vandring mellem Liigkister og Liig, og at jeg i mangt et Cholerahuus, garneret med Cholerasyge i Senge langs Vegene, fandt en Ophuggelse, hvortil jeg høiligen trængte, og endog oversaae, at man med Fødderne glee i de Strømme, der stundom vare udspyede omkring Sengene. Et Par Dage afgjorde her de Flestes Skjæbne, og vist er det, at de Flestes Død skyldes Uforsigtighed eller i det mindste Mangel paa tilstrækkelig Forsigtighed; den første Sved er gjerne den afgjørende; her kommer Alt an paa at holde Hænder og Skuldre under Dynen, dette iagttages de fleste Steder ikke uagtet alle Formaninger og alt Tilsyn, og en pludselig Hæven eller Afkasten af Dynen under den indre Uro havde ofte Døden tilfølge. — Hvad der i Længden meest har afficeret mig er det idelige Syn af Liigkister og Jordspaaastelser, det stod hele Natten for mig; naar jeg lagde Hovedet til Dynen, var det ofte, som jeg gik om og strøede Kalk paa Kister, og dog var jeg lys vaagen; og det kunde vedblive indtil den klare Morgen.— Mangen Dag forekom mig Alt, hvad jeg kom nær, at lugte af Liig; saa lidt er man i en saadan Tid Herre over Indbildningskraften. — I Begyndelsen af Sygdommen angrebes samtidig min Kone og alle Tjenestefolkene; de laae i 4 Dage, Sønnen vare Karle imidlertid, og en Dag maatte jeg gjøre Ild paa Skorstenen; da de kom op, laae jeg i 2 Dage, men var saa heldig at slippe dermed. — Nu er Sygdommen her stærk i Aftagende, men ikke forbi: 1 à 2 Liig har jeg dog næsten dagligen havt, og fra Præstegaarden har jeg ikke kunnet fjærne mig uden til Sygeberetninger. — I de sidste 8 Dage har jeg været langt mattere og døsigere end under det egentlig strenge Arbeide, og blot efter en Gang over paa Kirkegaarden har jeg maattet hvile mig i længere Tid. Søndagstjenesten har især været trættende med Prædiken, Skriftemaal, Altergang, Daab og Indledningstaler foruden Begravelserne. — De sidste Par Dage mærker jeg dog Kræfterne vende godt tilbage.

Imidlertid maae vi dog takke Gud for, at det er gaaet for os, som det er; at vi Alle ere blevne bevarede og kun saa lempelig blevne berørte af Sygdommens Aande, ligesom man ogsaa ved at gjenemgaae en sliig Tilstand og ved at være nødsaget til at udfolde al sin Virksomhed, har det langt taaleligere end den tænker sig, der fra det Fjerne blot hører Beretningen derom. — Min Kone har jeg hjertelig beklaget, der især i de første Uger paa Grund af hendes

meget fine Nerver stadig kunde fornemme Liiglugt fra den tilstødende Kirkegaard gjennem alle Værelserne, og derfor intetsteds kunde finde Hvile, men gik i en vedvarende Qvalme. Nu er det gaet over. —

Tag nu tiltakke med disse faae Ord, modtag Hilsen fra os Alle og hav i kjærlig Erindring

din hengivne

J. L a u t r u p.
